

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ОСВІТНЬО - ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«Державна служба»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікація: Магістр публічного управління та адміністрування

ПРОЄКТ

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради _____ / С.М. Шкарлет/

(протокол № __ від " __ " _____ 202__ р.)

Освітньо-професійна програма
вводиться в дію з 01 вересня 2024 р.

Ректор _____ / О.О. Новомлинець/

(наказ № __ від " __ " _____ 20__ р.)

Чернігів 2023

ПЕРЕДМОВА

Розроблено проектною групою спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування на основі стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 1001 від 04.08.2020 р. у складі:

1. Олійченко І.М., д.держ.упр., професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування, керівник проектної групи;
2. Дітковська М.Ю., к.держ.упр., доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування;
3. Харченко Ю.П., к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту та адміністрування.

Додаються рецензії та відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

- 1
- 2
- 3

**Профіль освітньо-професійної програми
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»**

1.1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Національний університет «Чернігівська політехніка» Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових технологій та торгівлі Кафедра менеджменту та адміністрування
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Кваліфікація: магістр публічного управління та адміністрування
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Державна служба»
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом магістра, одиничний; на базі першого (бакалаврського), спеціаліста та другого (магістерського) рівня вищої освіти - 90 кредитів ЄКТС, термін навчання 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія МОН. Україна. Сертифікат УД №26014112 від 04.11.2020. Термін дії – до 01.07.2026
Цикл / рівень	Другий рівень вищої освіти; НРК України – 7 рівень; FQЕНЕА – другий цикл; QF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність освітнього ступеня бакалавра, спеціаліста, магістра
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	Термін дії освітньої програми до 01.07.2026 року або до заміни новою
Інтернет адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://op.stu.cn.ua/view/total_view.php
1.2 – Мета освітньої програми	
Професійна підготовка висококваліфікованих, відповідальних кадрів у галузі публічного управління та адміністрування, спроможних аналізувати, розробляти і реалізовувати публічну політику; творчо, ефективно та результативно виконувати управлінські функції та надавати адміністративні послуги, сприяти інноваційним процесам у суспільстві з метою утвердження демократії, забезпечення прав і свобод людини, сталого розвитку на основі світових та європейських стандартів щодо соціально-економічного процвітання країни та соціальної справедливості.	
1.3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність)	Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування; Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування. <i>Об'єкти вивчення:</i> принципи і закономірності функціонування системи публічного управління та адміністрування як сукупності інститутів державного управління, місцевого самоврядування, громадянського суспільства відповідно до покладених на них функцій і повноважень; відносини, явища, процеси, моделі та механізми, що характеризують прояви публічного управління та адміністрування на вищому, центральному, регіональному та місцевому рівнях.

	<i>Цілі навчання</i> - підготовка фахівців з публічного управління та адміністрування, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування. <i>Теоретичний зміст предметної області:</i> наукові концепції (теорії) публічного управління та адміністрування, зокрема на вищому, центральному, регіональному та місцевому рівнях управління. <i>Методи, методики та технології:</i> наукового пізнання, управління та прийняття рішень, аналітичної обробки інформації, інституціонального, інструментального, функціонального, організаційно-технологічного та правового забезпечення, електронного урядування, системного аналізу, моделювання, прогнозування та проєктування. <i>Інструменти та обладнання:</i> інформаційно-аналітичні інструменти, системи підтримки прийняття та реалізації управлінських рішень, спеціалізоване програмне забезпечення.
Орієнтація освітньої програми	Програма професійна прикладна. Дослідницька складова – науково орієнтована, професійна – практично орієнтована. Структура програми передбачає оволодіння фундаментальними знаннями щодо правових, політичних, суспільних та соціально-економічних процесів, закономірностей функціонування та розвитку органів публічного управління, особливостей організації публічного управління та адміністрування; економічного та соціального діагностування; діагностики, аналізу та оцінювання інноваційного потенціалу держави; систематизації і узагальнення правової діяльності органів публічної влади та місцевого самоврядування, а також умов їх функціонування; розробки стратегій та програм соціально-економічного розвитку регіонів та країни; системного проєктування та управління змінами щодо організації інформаційно-комунікативних потоків на основі ІТ; розроблення та обґрунтування управлінських рішень у публічному управлінні; контролю за ефективністю використання ресурсів і ціледосягнення програмних завдань; реалізації комплексних програм розвитку територій усіма засобами публічного управління; прийняття управлінських рішень у межах компетенції державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування; оцінювання потенційних можливостей зростання економіки регіону та країни; обґрунтування інноваційно-інвестиційних проєктів регіонального розвитку; вивчення і впровадження передового світового досвіду, проведення наукових досліджень з публічного управління; сприяння інтегративним процесам щодо впровадження європейських стандартів щодо менеджменту якості, професійного зростання, інформатизації органів державної влади та органів місцевого самоврядування, формування ціннісних орієнтирів щодо ціледосягнення програмних показників у всіх сферах життя суспільства.

Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Спеціальна освіта в галузі 28 Публічне управління та адміністрування; спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. <i>Ключові слова:</i> публічне управління, публічна служба, публічна політика, державна служба, місцеве самоврядування, парламентаризм, механізми реалізації публічної політики, регіональне управління, інституційне забезпечення публічного управління та адміністрування, електронне врядування, управління програмами, проектами, управління змінами та ризиками, впровадження інновацій, проектування управлінських рішень у публічній політиці.
Особливості програми	Вимагає спеціальної практики в органах публічної влади та місцевого самоврядування. Програма передбачає надання фундаментальних теоретико-методичних знань та практичних навиків з реалізації публічної політики, соціальних та економічних процесів, використання та удосконалення наукових підходів та концепцій у сфері публічного управління; поглиблене вивчення методів та механізмів реалізації публічного права; професійну підготовку фахівців для органів державної влади та місцевого самоврядування, здатних на високому професійному рівні розв'язувати проблеми та вирішувати завдання стратегічного, тактичного та ситуативного управління у публічній сфері, що передбачає застосування професійної компетенції у сфері публічного управління та адміністрування. Формує фахівців-управлінців з новим прогресивним мисленням, здатних застосовувати ефективні методи управління, аналізу та синтезу досліджуваних явищ і процесів у публічному управлінні, розробляти нові методи управління на основі сучасних наукових досягнень. Виконується в активному дослідницькому середовищі. Формує достатнє знання іноземних мов.
1.4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	– на посадах в центральних і місцевих органах державної влади; – на посадах в органах місцевого самоврядування; – на посадах в структурах недержавних суб'єктів громадянського суспільства та громадських організацій; – на керівних посадах і посадах фахівців на підприємствах, установах і організаціях державної і комунальної форм власності; – на управлінських і адміністративних посадах в міжнародних організаціях та їх представництвах в Україні.
Подальше навчання	Мають право продовжити навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти – доктора філософії. Набуття додаткових кваліфікацій в системі освіти дорослих.
1.5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Студенто-центричне навчання. Комбінація лекцій, дослідницьких практичних та семінарських занять із розв'язанням ситуаційних завдань і проблем, використанням кейс-методів, ділових ігор, міждисциплінарних тренінгів; проходження практики, виконання курсових робіт, самостійна робота (в тому числі через систему дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка» за допомогою платформи

	Moodle), підготовка кваліфікаційної роботи магістра, консультації викладачів, що розвивають комунікативні та лідерські навички та уміння працювати в команді.
Оцінювання	Поточне опитування, тестовий контроль, презентація індивідуальних завдань, есе, звіти команд, звіти з практики, контрольні роботи. Підсумковий контроль – екзамени та заліки з урахуванням накопичених балів поточного контролю, захист курсових робіт, державна атестація.
Система оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, незараховано); 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F)
1.6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог (ІК ₁).
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами. ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні. ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології. ЗК06. Здатність до професійного спілкування іноземною мовою. ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні компетенції (СК)	СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти. СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери. СК03. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування. СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях. СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними. СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки

	України. СК07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування. СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях. СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування. СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

1.7 – Програмні результати навчання (ПРН)

	ПРН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень. ПРН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення. ПРН03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції. ПРН04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування. ПРН05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії. ПРН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур. ПРН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи. ПРН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм. ПРН09. Спілкуватися іноземною мовою на професійну тематику, обговорювати проблеми публічного управління та результати досліджень. ПРН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

	ПРН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень. ПРН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.
1.8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та вченими званнями, академічна та/або професійна кваліфікація яких відповідає спеціальності. Обов'язкове проходження підвищення кваліфікації та стажування всіх науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання дисциплін навчального плану, один раз на п'ять років. Відповідно до п.2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», «Положення про щорічне оцінювання науково-педагогічних працівників і кафедр Національного університету «Чернігівська політехніка» науково-педагогічні працівники підлягають щорічній оцінці, результати якої офіційно оприлюднюються.
Матеріально-технічне забезпечення	Приміщення кафедри відповідають поточним санітарним та протипожежним вимогам. Для проведення лекційних, практичних та семінарських занять з навчальних дисциплін згідно робочого навчального плану використовується аудиторний фонд університету, який дозволяє забезпечити потребу в аудиторіях на 100%. Аудиторії, закріплені за кафедрою, оснащені мультимедійними проекторами, проекційними екранами, інтерактивною дошкою, ноутбуками і наочними матеріалами. Кафедра забезпечена сучасною оргтехнікою: комп'ютерами, принтерами, сканером, ксероксом, мультимедійним обладнанням; інформаційно-комунікаційними системами та технологіями, приладами та обладнаннями, необхідним для формування професійних компетентностей магістра публічного управління та адміністрування (комп'ютерна техніка, пакети прикладних програм, програмні продукти). Сервер кафедри підключений до локальної комп'ютерної мережі університету і має вихід в Інтернет. Наявність інфраструктури для відпочинку та оздоровлення (гуртожитки, їдальні, буфети, культурно-освітній центр «Перемога», спортивно-оздоровчий комплекс, фізкультурно-оздоровчий комплекс «ФОК», медичні пункти, спортивну оздоровчу базу «Фортуна» та пансіонат вихідного дня). Кількість місць в гуртожитках відповідає вимогам.

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Навчально-методичне забезпечення підготовки магістрів включає такі елементи: освітньо-професійну програму; навчальні плани; робочі навчальні плани; робочі програми навчальних дисциплін; підручники та навчальні посібники, опорні конспекти лекцій, завдання для практичних (семінарських) занять, тести і завдання для поточного модульного контролю знань ЗВО, тести для самостійного контролю знань ЗВО на ПК, екзаменаційні білети та залікові завдання, пакети комплексних контрольних робіт (ККР) перевірки знань ЗВО з дисциплін, методичні вказівки і тематика курсових робіт, методичні вказівки та тематика науково-дослідних робіт, програми практик, методичні вказівки та тематика кваліфікаційних робіт, критерії оцінки знань і умінь здобувачів. Створені умови для організації дистанційного навчання з використанням системи MOODLE. Кафедра має свій власний бібліотечно-інформаційний фонд, що містить: фахову літературу, підручники, навчальні посібники, монографії; методичну літературу до контрольних, практичних (семінарських) занять з дисциплін, що викладаються на кафедрі; довідково-методичну літературу для самостійної роботи ЗВО, для виконання курсових та кваліфікаційних робіт; програми переддипломної практик; науково-дослідну літературу, звіти про виконання окремих етапів науково-дослідних робіт; нормативно-технічну документацію та документи законодавчо-нормативного характеру.
1.9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Принципи академічної мобільності визначаються законодавством України. Можливість навчатися за кількома спеціальностями або у кількох ВНЗ одночасно визначається законодавством України
Міжнародна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між НУ «Чернігівська політехніка» та вищими навчальними закладами зарубіжних країн-партнерів за програмою Еразмус+ КА1 за узгодженими та затвердженими в установленому порядку індивідуальними навчальними планами та робочими програмами навчальних дисциплін
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Програма передбачає можливості навчання іноземних громадян на загальних умовах або за індивідуальним графіком

2 Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

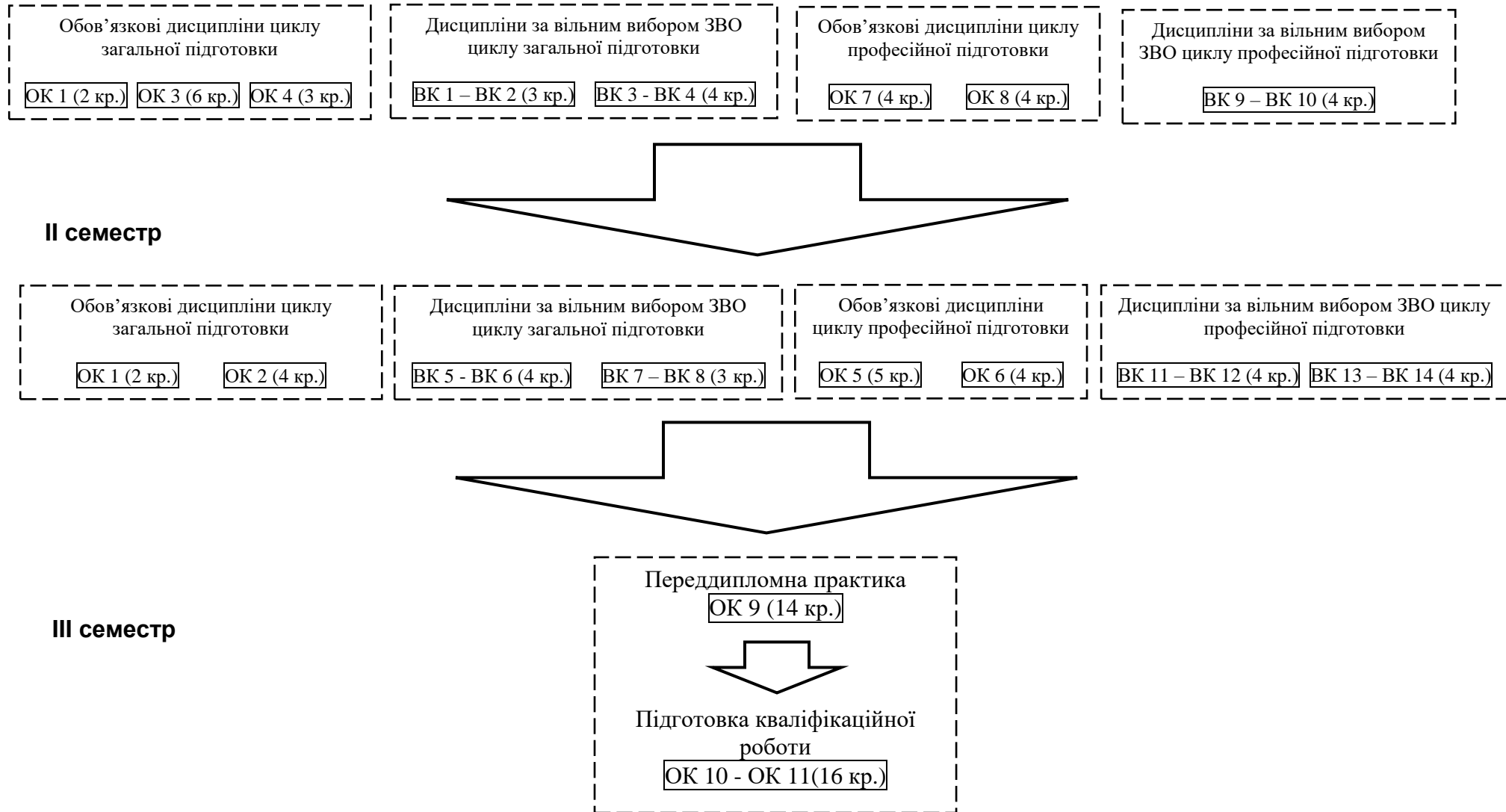
2.1 Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1	Академічна англійська мова	4	Диф. залік
ОК 2	Цивільний захист та охорона праці в галузі	3	Диф. залік
ОК 3	Інституціональне забезпечення публічної влади	4	Екзамен
ОК 4	Проектний підхід в публічному управлінні	6	Екзамен
ОК 5	Інформаційна політика та електронне урядування	5	Екзамен
ОК 6	Системний підхід в публічному управлінні	4	Диф. залік
ОК 7	Регіональна політика та місцеве самоврядування	4	Екзамен
ОК 8	Технології публічного адміністрування	4	Екзамен
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		34	
Вибіркові компоненти ОП			
ВК 1	Соціальна та гуманітарна політика	3	Диф. Залік
ВК 2	Управління персоналом в органах публічної влади	3	Диф. залік
ВК 3	Управління змінами та впровадження інновацій	4	Екзамен
ВК 4	Механізми регулювання інноваційно-інвестиційних процесів	4	Екзамен
ВК 5	Економічна політика та фінансовий менеджмент в публічному управлінні	4	Екзамен
ВК 6	Антикризове управління в органах державної влади та місцевого самоврядування	4	Екзамен
ВК 7	Міжнародний менеджмент	3	Диф. Залік
ВК 8	Антикорупційна політика	3	Диф. залік
ВК 9	Менеджмент публічної влади	4	Екзамен
ВК 10	Публічна політика	4	Екзамен
ВК 11	Статистичні методи в публічному управлінні	4	Екзамен
ВК 12	Управління на основі моделей якості та ділової досконалості	4	Екзамен
ВК 13	Стратегічне управління	4	Екзамен
ВК 14	Транспарентність та публічна комунікація в органах публічної влади	4	Екзамен
Загальний обсяг вибірових компонент:		26	
Практична підготовка			
ОК 9	Переддипломна практика	14	Диф. залік
Підготовка до атестації			
ОК 10	Підготовка кваліфікаційної роботи	16	Атестація
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		90	

2.2 Структурно-логічна схема ОП

I семестр

Послідовність навчальної діяльності здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти

3 Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Атестація випускників освітньої програми «Державна служба» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у формі відкритого та публічного захисту кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота ставить за мету визначення загального наукового, професійного та культурного рівнів претендента на ступінь вищої освіти магістра шляхом контролю його знань та вмінь, оцінку здатності самостійно проводити аналіз поставленої задачі, формулювати мету, завдання та висновки, подавати письмово та усно матеріал роботи та представляти результати під час публічного захисту. Атестація здійснюється атестаційною комісією, до складу якої включаються представники роботодавців. Атестація завершується видачою документу встановленого зразка про присудження ступеня магістра із присвоєнням кваліфікації магістра публічного управління та адміністрування.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Перевірка на плагіат. Процедура перевірки на плагіат визначається НУ «Чернігівська політехніка». Перевірці підлягає зміст теоретичного обґрунтування проблеми, аналіз існуючих досліджень, розрахунково-графічні аспекти вирішення наукових та управлінських задач. Порядок та вимоги до оприлюднення визначаються НУ «Чернігівська політехніка».

6 Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма

Нормативні документи:

1. Закон «Про вищу освіту» № 1556-VII Редакція від 28.05.2023 - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон «Про освіту» № 2145-VIII Редакція від 02.07.2023 - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010. - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
4. Національна рамка кваліфікацій – <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>
5. Наказ МОН № 392 від 05.04.2023 «Про особливості запровадження змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року № 1392» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-23#Text>
6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584);

Інші рекомендовані джерела:

1. Проект ЄС TUNING (прикладі результатів навчання, компетентностей) <http://www.unideusto.org/tuningeu>.
2. Національний глосарій: вища освіта, 2014 - <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/nauk%20method%20rada/glossariy.pdf>
3. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с. – Режим доступу: [https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/nauk%20method%20rada/Bolonsk%20yiProcessNewParadigm\(%D0%AE_%D0%A0%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87\).pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/nauk%20method%20rada/Bolonsk%20yiProcessNewParadigm(%D0%AE_%D0%A0%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).pdf)
4. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В.Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
5. ESG 2015. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти - https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf

6. The European Qualifications Framework: supporting learning, work and cross-border mobility, 2018 -
https://www.ehea.info/Upload/TPG_A_QF_RO_MK_1_EQF_Brochure.pdf
7. International Standard Classification of Education (ISCED) -
[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED))
8. ISCED-F 2013 -
<https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>